

TAKVİMDEN BİR YAPRAK

Uzunay

77-581094

GEÇMİŞ ZEMAN OLUR Kİ !...

İSTANBUL'da tiyatro mevsimi geçdi, bu mevsimde san'at teşekkülleri «turne»deler. Böyle bir zamanda, tiyatrodan bahsetmek doğru bir şey olmayabilir amma, ben bu yazıyı bir noksanın telâfisi için yazıyorum.

Bu noksan «operet»dir, nasıl? Bizim sahnelerimizde operet yok mu? Yok.

Operet olarak adlanan eserler «müzikli komedi»dir ve bizde millî operet, Sürûri'lerden sonra temsil edilmiyor.

Operet denilen müzikli komediler ise, hiç bir zaman bizim çok zükse yapan temsilçilerimizi telâfi edemiyor, Avrupa operetlerinin tekniğine, tamamıyla uygun olarak bestelenen çok güzel eserlerimiz vardı.

Bizde Türk operetinin büyük babası «Kirkor Çuhacıyan» dır.

1908'de 2'nci Meşrûtiyet ilân edildiği zaman, ilk tiyatro hamlesini yapan «Reşad Rıdvan» merhum —ki vefatından sonra bir kere ismi bile anılmamıştır— bizim bu san'at kolumuza lâyük olduğu ehemmiyeti vererek Türk operetini ihya etmek istedi, o zaman sahneye İslâm kadınları çıkamazdı. Kadınlar korosunu teşkil etmek için ihtiyaç olan 20 kadını Ayvansaray'da oturan yerli kıptilerden seçti, fakat «tenor» bulmaya imkân olamadı, bütün bulunan sesler «bariton»du.

Daha o zamanlar «primadonna» rolünü oynayan kadın san'atkâr da yokdu, o halde teşebbüs yürüyemedi.

Ondan sonra «Benliyan» «Vefâlı Emin Bey» isminde bir zatın maddî yardımıyla yine «Kirkor Çuhacıyan»ın en meşhûr eseri olan «Leblebici Horhor Ağa»yı sahneye koydu.

Eser pek çok noksanlara rağmen, halkdan büyük bir rağbet gördü.

Onu müteakıp yine Çuhacıyan'ın «Köse Kâhya» opereti oynandı. Ondan sonra, seneler geçdi ve bir daha bu güzel eserlerden zevk almak fırsatını bulamadık.

«Leblebici Horhor»da, Horhor Ağanın kızı «Fadime» rolünü ilk defa oynayan «Koharik Şirinyan» daha hayatta idi, ona «tenor» rolünü verdiler. Fakat rolün yorgunluğuna dayanamadı, bütün bu toplulukta muvaffak olan «Leblebici» rolünde «Benliyan», «Fadime» rolünde «Rozall», «Sansar Hasan» rolünde de «Tolayan»dı.

Leblebici Horhor opereti eski «gravür»lere benzer, 1'inci perde bir Kâğıdhâne safasıdır, dekor, dereyi tasvir eder, o imkânsızlıklar içinde, o noksanlara rağmen, eski Kâğıdhane'yi tamamen yaşatır, bir de bu eser Cüneyd Gökçer'in eline düşerse, ne olacağını tasavvur edin, pek tabii olarak o hanım işnesi kayıklar içinde yaşmaklı nazeninler, alı güllü şalvarlarıyla, başörtülerini yelpirdeterek ağaç altlarında, hasır üstüne bağdaş kurub çakıştıran hovardalara, mirasyedilere:

— Keriz edelim beyler!

Diye koşuşan çingene kızları, çiftte na'racılar, surnacılar, hattâ yahudi hokkabazlar.

Bütün bu teferruattan yalnız, Fadime'nin kayıkda, şarkı okuyarak dereden geçişi vardı, amma bu öyle bir sahne idi ki istenildiği kadar zenginleştirilebilirdi.

Bugün bu güzelliklerin yalnız hâtıralarıyla başbaşa kalıyoruz.

O tarihlerde İstanbul'a klâsik operetler veren topluluklar gelirdi, bunların en meşhuru «Gontiye»nin idaresindeki teşekküldü, bunların verdikleri temsiller «Madam Anjo'nun Kızı», «Gündüz ve Gece», «Kornvil Çanları», «Mis Heliet», «Manastırda Musketerler» gibi daima rağbet görmüş eserlerdi.

Sonra sonra Viyana operetleri onların yerine geçti. «Prens'in Aşkı», «Geşa», «Bir Valsin Rüyası» ve daha sonra da «Lüksemburg Kont'u», «Şen Dul», «Çardaş Furstin» ve saire oynandı.

Biz bunları muntazam surette ta'kib ederdik.

Fakat, yine de Çuhacıyan'ın operetlerinin hasretini çekerdik.

Acaba bu eski «albom»ün sahifesini açacak yok mu?

